

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen (RP 57/2016 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- gruvöverinspektör Riikka Aaltonen, arbets- och näringsministeriet
- personal- och utvecklingsdirektör Tapio Pouta, Forststyrelsen
- chef för miljöskyddsenheten Eira Luokkanen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- gruppechef Terho Liikamaa, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- tf. juristsekreterare Kalle Varis, sametinget
- geolog Antti Peronius, Lapin Kullankaivajain Liitto ry
- skyddsexpert Hanna Aho, Finlands naturskyddsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- miljöministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att bestämmelserna i gruvlagen om den maximala arealen för ett guldvaskningsområde och den maximala förlängningen av giltighetstiden för ett guldvaskningstillstånd ska ändras. Det föreslås att gruvmyndigheterna ska ges större befogenheter i fråga om tillståndsvillkoren både när det gäller guldvaskningsområdets areal och tillståndets förlängning. Guldvaskningsområdets maximala areal kan höjas från fem hektar till sju hektar och tillståndets giltighetstid förlängas från tre år till tio år åt gången. Dessutom kan gruvmyndigheten enligt prövning ge ett verkställighetsförordnande som gäller beslut om guldvaskningstillstånd trots ändringssökande. Propositionen gäller både traditionell spadgrävning och maskinell guldgrävning med inmutningsstillstånd och guldvaskningstillstånd utanför utmål.

Utlåtande MiUU 11/2016 rd

De föreslagna ändringarna bidrar till att minska den administrativa bördan för gruvmyndigheten. Förlängningen av tillståndperioden för fortsatt tillstånd enligt gruvlagen så att den är enhetlig med tillståndperioden för ett miljötillstånd som i allmänhet behövs är ägnad att underlätta samarbetet mellan myndigheterna och synkroniseringen av tillsynsarbetet. De föreslagna ändringarna gör därför verksamheten flexibla utan att ha negativa miljökonsekvenser, eftersom det inte föreslås ändringar i regleringen när det gäller den egentliga substansen. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer.

Utskottet konstaterar att guldvaskningstillståndet ger rätt att på statsägd mark utvinna guld genom vaskning. I praktiken berättigar detta tillstånd till guldvaskning för hand med spade och rädda. Om en grävmaskin används i verksamheten behövs utöver guldvaskningstillstånd ett miljötillstånd trots att det skulle vara fråga om verksamhet i mycket liten skala.

Med tanke på miljön kan guldgrävningen både för hand och maskinellt leda till erosion av sediment och näringsämnen, vilket syns i höga halter av järn och aluminium, grumlighet, ökad sedimentation, i tillståndet för bottenfaunan, bottenalgerna och fiskarna och ändringar i växtlighet. Miljökonsekvenserna av verksamheten måste därför i regel avgränsas antingen genom villkor i guldvaskningstillståndet, miljötillståndsvillkor eller genom båda.

Utskottet understryker att lagförslaget inte gäller guldvaskning i utmål. Gruvrätter till guldvaskning förfaller efter den övergångstid som fastställdes i samband med reformen av gruvlagen dvs. 2020. I praktiken upphör maskinell guldgrävning t.ex. i Lemmenjoki nationalpark sålunda 2020. Därefter beviljas inte längre tillstånd för maskinell grävning i Lemmenjoki. I området bedrivs för närvarande guldgrävning i 25 utmål.

Utskottet konstaterar att Lemmenjoki nationalpark utgör ett skyddsområde som hör till EU-nätverket Natura 2000. Enligt skyddsbestämmelserna är maskinell guldvaskning förbjuden i Lemmenjoki nationalpark sedan 1991. Man har dock fått fortsätta den maskinella grävningen i de inmutnings- och gruvområden som hade tillstånd före denna tidpunkt. I samband med reformen av gruvlagen ansågs att guldfyndigheterna hinner grävas inom en rimlig övergångstid. När övergångstiden övervägdes ville man försäkra sig om en rimlig lösning med tanke på olika intressenter där både miljökonsekvenserna av den maskinella grävningen och de begränsningar som ålagts för metoderna i näringsutövningen beaktades. Dessutom ålades verksamhetsutövarna i bestämmelserna att iståndsätta, snygga upp och anpassa till landskapet gruvområdet och hjälpområdet för gruvan.

Utskottet anser att det är bra att den maskinella guldgrävningen i nationalparken snart kommer att upphöra. Å andra sidan kan upphörande av den maskinella guldvaskningen i Lemmenjoki öka trycket på guldvaskning i nya områden och det är därför viktigt att se till att lagstiftningen är tidsenlig och att skadliga miljökonsekvenser förhindras. Enligt uppgifterna från 2014 fanns det sammanlagt 167 guldvaskningstillstånd (och 85 tillstånd i inmutningar enligt den gamla lagen). Med tanke på miljön är det positivt att den sammanlagda arealen för guldvaskningsområden under hela 2000-talet har sjunkit stadigt från mer än 2000 hektar till dagens 750 hektar. Utgångspunkten är att ändringarna propositionen inte vänder denna sjunkande trend.

Utlåtande MiUU 11/2016 rd

Utgångspunkten i propositionsmotiven om att verkställighetsförordnande inte kan ges för ett område där det enligt gruvmyndighetens uppgifter inte tidigare förekommit guldvaskning är viktig, menar utskottet. Verkställighetsförordnandet borde alltid avgöras från fall till fall och dess konsekvenser för områdets miljö ska alltid bedömas noggrant för att beslutet inte ska göra ändringsökandet onödigt.

Som avslutning konstaterar utskottet sammanfattningsvis att propositionen minskar den administrativa bördan när omgångar för behandling av utlåtanden och tillstånd på olika håll blir färre och gruvmyndigheternas knappa resurser därigenom kan överföras på tillsyn och anvisningar till verksamhetsutövare. Utskottet understryker att miljötillstånd fortfarande behövs också för verksamhet i mycket liten skala, vilket innebär att regleringen förblir densamma.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
vice ordförande Silvia Modig vänst
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Kai Mykkänen saml
medlem Riitta Myller sd
medlem Martti Mölsä saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent
ersättare Arto Pirttilahti cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos

Utlåtande MiUU 11/2016 rd

Avvikande mening

Motivering

I proposition RP 57/2016 rd föreslås att gruvlagen ändras genom att höja den maximala arealen för ett guldvaskningsområde från fem hektar till sju hektar och genom att förlänga giltighetstiden för tillståndspannerioden för fortsatt guldvaskningstillstånd från tre år till tio år. Dessutom föreslår regeringen att myndigheten får möjlighet att förordna att tillståndet får verkställas trots ändringsökande i områden där det tidigare har förekommit guldvaskning.

Enligt den gällanden lagen beviljas tillstånd för guldvaskning till en början för fyra år och det är möjligt att på ansökan förlänga tillståndet tre år åt gången. Förlängningen förutsätter att aktören har fullgjort skyldigheterna enligt gruvlagen och att verksamheten inte orsakar oskäligen olägenhet för enskilt eller allmänt intresse. Den föreslagna förlängningen av den tillståndspannerioden till tio år är en betydande ändring. Förlängningen motiveras med att man kan minska den administrativa bördan, rikta resurserna till rådgivning och tillsyn och minska verksamhetsutövarnas kostnader. Närings-, trafik- och miljöcentralerna, som fungerar som tillsynsmyndigheter, har redan nu brist på resurser och det blir oklart om man med rådgivning kan ersätta tillsyn som ska göras i samband med tillståndsprövningen.

I sitt sakkunnigyttrande har t.ex. Forststyrelsen önskat en moderat förlängning av tillståndspannerioden. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland lyfter fram att ändringens konsekvenser för miljön inte har bedömts tillräckligt. Konsekvensbedömningen bör beakta att en del guldvaskningsområden finns i naturskyddsområden eller i närheten av dem och en del finns i naturskyddsområden som hör till nätverket Natura 2000 eller utmed sådana vattendrag som utmynnar i naturskyddsområden.

Enligt Sametingets yttrande har sökande av ändring i guldvaskningstillstånd och överlånga handläggningstider på grund av ändringsökande berott på en bristfällig bedömning av gruvverksamhetens konsekvenser. Problemen i dagens praxis borde ha lösts genom att utveckla processen för beviljande av tillstånd i stället för att handläggningen sker mera sällan.

Ett verkställighetsförordnande för förberedelser för guldvaskning eller guldvaskning i liten skala under tiden för ändringsökande medför många problem. Guldvaskning förändrar miljön och om det konstateras att verksamheten skadar naturen kan den inte restaureras. Finlands naturskyddsförbund har i sitt yttrande lyft fram att praxisen strider också mot andan i 20 § i grundlagen, enligt vilken det allmänna ska verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Forststyrelsen har i sina yttranden framfört att motiveringen borde förtydligas speciellt i fråga om vad som avses med förberedelser och i hurdana fall guldvaskning kan tillåtas med stöd av verkställighetsförordnande samt hur verkställigheten förhåller sig till bestämmelserna om naturskyddsområden.

Avslutningsvis vill vi lyfta fram att den senaste revideringen av gruvlagen med ändringar i paragrafer om guldvaskning gjordes 2014. Arbets- och näringsministeriet bedömer som bäst hur gruvlagen fungerar. Vi omfattar miljöministeriets och Närings-, trafik- och miljöcentralens i Lapp-

Utlåtande MiUU 11/2016 rd

land önskan om att det skulle vara ändamålsenligt att göra ändringar som större helheter i gruvlagen sedan bedömningen av gruvlagens funktion har gjorts.

Vi anser följaktligen att det inte finns anledning att förlänga tiden för tillståndet för fortsatt guldvaskning och att verksamheten inte ska tillåtas med stöd av verkställighetsförordnanden under processen för ändringssökning.

Avvikande mening

Vi föreslår

att 65 och 169 § i lagförslaget inte ska ändras utan att de förblir i kraft som i den gällande lagen.

Helsingfors 18.5.2016

Satu Hassi gröna
Silvia Modig vänst
Anders Adlercreutz sv